

Josep Laporte i Salas

La recerca útil

Josep Laporte ha presentat el nou Pla de Recerca de la Generalitat, des del seu nou càrrec de comissionat per a Universitats i Recerca.

Té càrrec nou, després d'anys de demanar deixar de ser conseller d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Josep Laporte és el nou comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat. A ell, que no va néixer amb vocació de tenir càrrecs, la democràcia el va transformar en polític, sense ganes de ser-ho. El seu bateig col·lectiu va ser l'Assemblea de Catalunya, on va anar com a representant de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears. Aquell 7 de novembre de 1971 un dels seus fills formava part de la xarxa de seguretat de l'església de Sant Agustí.

A la solapa, l'escut de la Generalitat. Un escut que també porta com a botons de puny. El catalanisme li ve del seu pare, li ve de sempre. El sentit del deure, segurament també. Josep Laporte és d'aquells homes que sempre ha estat on havia d'estar. Ara, però, se li nota que li agrada el nou càrrec. A punt de fer els 71 anys, el seu entusiasme metòdic desborda qualsevol previsió. Preguntar-li per la seva vida futura, per la vida que ha viscut, és sobrer,

però s'hi resigna, com segurament s'ha resignat a moltes altres coses en aquesta vida i de la mateixa manera que no té cap mania a parlar, si li pregunten, de la seva vida privada, té més clar encara que el que ell vol explicar és el nou Pla de Recerca de la Generalitat.

Per primera vegada té una feina reposada on la planificació i la coordinació no estan esquixades pel dia a dia. On els objectius a llarg termini no són dinamitats pels objectius immediats. Se'l veu content. En aquest despatx de parets grogues i finestra d'alumini, que emmarca una bonica imatge de la catedral de Barcelona, Josep Laporte sembla finalment poder conjurar d'un sol cop la bonhomia, l'honestat, la capacitat de treball, la reflexió, l'anàlisi i la planificació.

No sempre però ha estat així. La seva decisió d'estudiar medicina mai li va venir de la sang. Explica que va ser una decisió per eliminació. No hi havia metges a la família i a la seva mare li hauria agradat que el fill fos arquitecte. La seva mà, extensa i reconfortant,

no estava preparada precisament per deixar-se endur pel dibuix. La mà de la constància l'havia de portar cap a altres camins.

Després de la guerra va anar a Barcelona a estudiar Medicina. Per parlar en català amb un company el cap del SEU el volia rapar al zero. Mentre estudiava, la tuberculosi va entrar a la seva vida. Tot havia de canviar. Fins i tot la malaltia va estar a punt d'espantllar-li el casament. Ser tuberculós en aquella època era sinònim de no tenir bona peça al teler. Com sempre, però, se'n va sortir i es va casar amb la Maria Jesús que estimava. Això sí, li van recomanar que no és dedicés a la medicina i va ser així com va entrar en el món universitari per segona vegada, com a professor. La malaltia no el va oblidar. Al cap de poc temps se li va declarar una diabetis.

A partir de la tesi va entrar en contacte amb el professor García Valdecasas. A l'any 1967 va guanyar la càtedra de farmacologia de Cadis. Dos anys al sud d'Espanya. D'allà es va traslladar al sud del nostre país. Va guanyar la càtedra de València. De València, però, en té pocs records i una mica de mala consciència. Tot just guanyada aquesta plaça, el seu retorn a Barcelona, a la càtedra de Terapèutica i Farmacologia Clínica, estava a punt. Per aquesta raó a València amb prou feines va poder estar uns mesos. Els justos per sembrar-hi bons amics.

Si la tuberculosi va semblar que podia fer trontollar la seva vida, el desembarcament a la Universitat de Barcelona a l'any 1970 va ser l'inici real d'una vida nova. Franco començava a desdibuixar-se per més que intentés sobreviure indefinidament. La transició estava servida. Josep Laporte és un dels cinc catedràtics que signa un document de principis de l'UAB el mes de març de 1976. Al cap de pocs mesos, al setembre del mateix any, en un dels últims consells de ministres presidits per Arias Navarro, és nomenat rector de la Universitat Autònoma. De la docència passava a la gestió, a la dura batalla del dia a dia, amb el seu corbatí com a única defensa, va afrontar temps de tempesta.

¿Si recorda la tancada dels alumnes al rectorat? Sí que se'n recorda i ràpidament matisa que van ser dues les tancades i no una. Tot i així la seva expressió de concentració, de no voler perdre's en banalitats no se li va de la cara. Només un petit gest, un moviment de llavis indica que no tot va ser fàcil.

El gener de 1980 renunciava al seu càr-

rec de rector per presentar-se a les eleccions al Parlament de Catalunya, de la mà de Convergència i Unió. En el primer govern Pujol és nomenat conseller de Sanitat i Seguretat Social, càrrec que va ocupar durant tres legislatures. Temps més difícils. Gestionar la Sanitat no va ser un repte senzill. Ell està satisfet so-

CARME PUÉRTOLAS

Si la tuberculosi va fer trontollar la seva vida, el desembarcament a la Universitat de Barcelona va ser l'inici d'una vida nova.

bretot de dues coses. La salut de la població catalana, que moltes vegades ha comparat amb l'escandinava. No en va és un dels homes que més ha lluitat des del poder públic perquè el tabac desaparegui de les nostres vides, en moments en què ser antitabaquista no era moda. Com a home que ha nascut a principis de segle no es pot estar de recordar que a l'any 1900 morien 150 de cada 1.000 nens

CARME PUÉRTOLAS

Per primera vegada té una feina reposada on la planificació i la coordinació no estan esquitxades pel dia a dia.

nascuts; que el 1935, encara en morien 70 i que actualment només en moren 7,5. Sens dubte, que Catalunya tingui un nivell de salut alt, fins i tot més alt potser que a la resta de l'estat, és una de les coses que el fan sentir-se satisfet.

L'altre repte que el fa estar tranquil és haver aconseguit una xarxa hospitalària

qualitativament bona. És característic d'ell, com de tot bon governant que hagi passat per Sanitat, afirmar que es deixaria operar en qualsevol dels hospitals públics. Ell ho fa, però sense triumfalismes. La seva honestat li ho impedeix. La seva condició d'home bo l'ha portat sempre a reconèixer els errors i les mancances. La seva honestat segurament també ha estat l'argument que el president Pujol ha tingut per donar-li llocs difícils en moments difícils.

Quan li diem que no hi ha dubte que és un home de confiança del president somriu en un dels seus escassos somriures expansius. I com si parlés amb si mateix diu: "No, no hi ha cap dubte". Fa molts anys que es coneixen. Es van conèixer en uns laboratoris farmacèutics, sense saber que el destí els unia molt més enllà d'unes circumstàncies professionals que cap dels dos acabaria desenvolupant fins a les últimes conseqüències.

No li agrada respondre a la pregunta de si finalment està content. Fa cara d'haver estat content sempre, malgrat que les preocupacions l'hagin embolcallat constantment. Tot i no respondre, es pren com un fet consumat que tothom pensi que sí, que aquest és el càrrec que li pertoca, que aquest hauria pogut ser el somni de la vida d'un home sense somnis ple d'ideals encertats.

Malgrat que la idoneïtat per al càrrec és clara, això no vol dir que ara ho tingui més fàcil. La recerca no ha estat la ventafocs de Catalunya, perquè segurament a un país petit i sense estat les candidates a ventafocs són tantes que és impossible que aquesta arribi al palau i trobi el seu príncep. Però la recerca en majúscules sí que ha estat un dels reptes impossibles del govern català.

Amb la seva capacitat per barrejar la realitat amb l'esperança diu clarament: "A Catalunya es gasten pocs diners públics en recerca no tan sols en comparació amb Europa sinó en comparació amb Espanya i això és el que ha esperonat el Govern de la Generalitat a poder tirar endavant aquest pla de recerca". L'honestat té aquest avantatge. No donar oportunitats a la desesperança. I Josep Laporte sembla especialista a evitar naufragis de desànim col·lectiu.

Definir les línies estratègiques del que ha de ser en els propers anys l'estratègia de desenvolupament de la recerca de Catalunya són les claus secretes del pla. Desencallar el que estava encallat. El Govern de la Generalitat, tot i tenir les competències en matèria de recerca, es

va trobar que no li eren traspassats ni mitjans, ni centres.

A pesar dels recursos presentats al Tribunal Constitucional l'estat sempre hi ha estat refractari. Davant la impossibilitat de superar aquest escull, ara la Generalitat llença un Pla ambiciós i realista que té la intenció d'incidir en els terrenys on fins ara ha treballat i reforçar les àrees desèrtiques de la investigació de Catalunya.

Per profà la paraula recerca va associada, molt sovint, a la tècnica i a la ciència. El comissionat Josep Laporte, vol que ens acostumem a mirar més enllà i per això, enmig d'un Pla farcit de conceptes de difícil comprensió a primera vista, hi ha posat les ciències socials i la política. Aquest, també és un dels seus reptes.

Laporte i el seu equip han decidit impulsar també la recerca en temes com "llengua i població" i "societat i governabilitat". L'ex-conseller ho explica clarament: "La identitat de Catalunya es fonamenta en bona part en la llengua. Encara que, afortunadament, la seva salut és bona, no hi ha prou amb el seu ensenyament, s'ha d'estudiar, s'ha d'investigar". I mentre explica els objectius d'aquest nou front de recerca, les seves paraules es transformen en una sola en la ment de l'interlocutor. Per existir és imprescindible saber.

Un dels primers objectius en aquest camp serà acabar amb celeritat la revisió del Diccionari General de la Llengua Catalana. La col·laboració amb l'Institut d'Estudis Catalans se situa com una prioritat bàsica en aquest camp. Quan la pregunta insinua si aquesta prioritat significa un suport més intens de l'Institut per part del Govern català, Laporte retorna a la contundència sense estridències: "La Generalitat sempre ha col·laborat amb l'Institut".

A la resposta afegeix sempre dades: "L'Institut d'Estudis Catalans ha estat una contribució fonamental des de la seva fundació a l'any 1907 i moltes coses han sobreviscut gràcies a ell".

L'elaboració d'un corpus textual informatitzat de la llengua catalana que ha iniciat l'Institut és un dels nombrosos projectes a desenvolupar, com també la sistematització de la terminologia catalana, tot vetllant per l'adequada a-

daptació dels termes manllevats.

També en aquest àmbit vol estudiar en profunditat aspectes demogràfics, les migracions i les interrelacions amb les cultures no europees. En aquest sentit Josep Laporte també treu les dades que reflecteixen un envelliment de la població catalana molt més elevat que el d'altres països europeus.

Sobre la Societat i Governabilitat, aquest pla té també un projecte important. La creació d'un Centre de Formació i Recerca sobre Governabilitat de la Universitat de les Nacions Unides a Catalunya. Es nota que aquest projecte fa il·l·lució al nou comissionat. Altres aspectes en els quals vol aprofundir són la mobilitat dels espais de sobirania i les relacions entre Catalunya i la Comunitat Europea.

Un pla per al 2000

Malgrat el seu aspecte una mica trencadís, Josep Laporte sembla no haver-se espatat mai de res. El destí no sempre li ha estat favorable i això no sembla haver-li impedit res. Potser per això, malgrat tenir setanta anys, és l'home idoni per dissenyar de quina manera ha d'entrar Catalunya al segle XXI. De la seva mà, el país entrarà al nou segle sense por. I, també, amb somnis possibles.

Les preguntes sobre els aspectes més estrictament científics són inevitables. En els últims anys les universitats catalanes han estat una de les puntes de llança de la política de recerca del país. Les universitats comencen a recollir els seus fruits. Josep Laporte n'està satisfet. I, aquesta és una de les vies per les quals pensa seguir.

Relacionar la recerca amb el sistema productiu del país és un dels únics camins clars per al seu progrés. Potser per això, en la seva disertació, Josep Laporte repeteix moltes vegades aquest concepte, com si volgués que ens quedés gravat en el cap que la investigació no té res a veure amb unes bates impol·lutes, blanques i aïllades del món. El món passa per la investigació i això fa molts anys que els nord-americans ho van ensenyar a la resta del món.

Catalunya, que en matèria de recerca està minoritzada, però, no solament té camí per córrer. Per Josep Laporte hi ha àmbits on Catalunya és -i ho pot ser encara més- clarament competitiva a Europa. El sector de la química fina i l'agroalimentari en són, segons les seves paraules, una clara mostra. Un exemple que demostra que sense una planificació rigorosa són terrenys en què s'ha avançat molt i on en el futur és pot anar molt més lluny.

Un altre aspecte en què pretén incidir el Pla de Recerca és la creació d'una xarxa de centres de referència de la Generalitat. Per una altra banda també vol estimular el desenvolupament tecnològic del país. Per aconseguir-ho el Pla de Recerca estimularà la innovació tecnològica de les empreses, per a incorporar al

món productiu les tecnologies més avançades amb l'objectiu de millorar els processos de fabricació i aconseguir una formació del personal de les empreses en aquestes noves tecnologies.

L'ex-conseller creu en el seu pla. Amb el seu parlar fluid i precís va dibuixant un país nou per al 2000. El seu optimisme només és eficàcia en el treball. No sembla tenir més secrets. Té una capacitat, possiblement innata, de separar el gra de la palla. I, per això, quan li preguntem per les crítiques a un dels projectes més ambiciosos del Pla de Recerca, la creació del laboratori de Llum del Sincrotó,

és limita a explicar aquest projecte sense menysvalorar les crítiques, tan sols les situa en el lloc adequat: "Només hi ha un cert recel que això desvirtuï altres inversions. Això no serà així. El pla, com he explicat, té molts altres projectes i molt seriosos".

El laboratori de Llum de Sincrotó és, això sí, una de les estrelles d'aquesta Catalunya del 2000. Desestimades totes les possibilitats que a Catalunya s'instal·lés un accelerador de partícules, la Generalitat ha optat per tenir un projecte propi que pugui desenvolupar autònomament i que alhora permeti arribar a Espanya, Portugal i al sud de França.

Josep Laporte és podria passar hores i hores explicant la Catalunya del 2000. És lògic. Està dissenyant el futur.

Assumpció Maresma